

Sisäministeriö

Lausuntopyyntö 1.10.2021, VN/6060/2021

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa otsikossa mainitusta ehdotuksesta. Opetushallitus esittää lausuntonaan oman toimialansa osalta seuraavan.

Opetushallitus pitää hyvänä sitä, että kielitaidon osoittamisen tavat on määritelty tyhjentävästi Suomen kansalaisuutta haettaessa. Esitysluonnoksen mukaan kielitaidon osoittamisen tapoihin lisättäisiin virallisen tai auktorisoidun kääntäjän tutkinnon suorittaneet tai Opetushallituksen hallinnoimaan oikeustulkikirekisteriin merkityt rekisteröidyt oikeustulkit. Opetushallituksen mielestä ehdotus on erinomainen, sillä molemmissa tapauksissa kyse on pitkälle koulutetuista kieliasiantuntijoista, joiden työkielistä toinen on aina jompikumpi kansalliskielistä ja joiden kielitaidon voidaan katsoa olevan jopa parempi kuin Suomen kansalaisuuden saaminen edellyttää.

Opetushallitus kiinnittää huomiota kansalaisuuslain 17 §:n kielitaitoedellytyksen täyttämisen vaihtoehtoissa seuraavien oppimäärien nimiin ja ehdottaa niiden muuttamista nykyisten nimien mukaisiksi:

- 3) perusopetuksen oppimäärä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus;
- 4) lukion oppimäärä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus;
- 5) hyväksytyt arvosana suomesta tai ruotsista äidinkielen ja kirjallisuuden kokeessa tai suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeessa.

Lisäksi tulee huomioida, että kansalaisuuslain 17 §:n mukaan kielitaitoedellytyksen täyttämistä koskevassa luettelossa ei ole mainittu aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen päättyessä saatavaa todistusta, jossa arvioidaan myös opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito eurooppalaisen viitekehyksen suomalaisen sovelluksen mukaan, tavoitetason ollessa toimiva peruskielitaito, joka suomalaisessa sovelluksessa ilmaistaan tasolla B1.1. B1 vastaa yleisen kielitutkinnon taitotasoa 3.

Nykyinen käytäntö, jossa kansalaisuuden saamisen edellyttämä kielitaito voidaan osoittaa yleisten kielitutkintojen ennalta määrättyjen osakokeiden yhdistelmien kautta, on Opetushallituksen näkemyksen mukaan joustava ja tarkoituksenmukainen. Osakokeiden yhdistelmät on suunniteltu niin, että niiden kautta toteutuu kansalaisuuden saamisen edellyttämän kielitaidon osoittaminen (suullinen ja kirjallinen kielitaito taitotasolla 3). Kielitaito ei ole täysin yhtenäinen

ja tasainen kokonaisuus, vaan koostuu kunkin henkilön kohdalla usein eritasoisista kielen osa-alueista. Siten osakokeiden yhdistelmien kautta osoitettu kielitaito vastaa hyvin nykyisin vallalla olevaa käsitystä myös osittaisen kielitaidon arvokkuudesta.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että ammatillisella koulutuksella voidaan osoittaa kielitaitoedellytyksen täyttyminen. Ammatillisella koulutuksella on merkittävä rooli maahanmuuttajien kotoutumisessa ja tulevaisuuden työvoimatarpeiden takaamisessa. Osana ammatillisia opintoja koulutuksen järjestäjä voi järjestää opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin perustuvia opintoja. Näihin opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin voidaan sisällyttää suomen tai ruotsin kielen opetusta. Opintojen avulla pystytään tukemaan kielen omaksumista ja tätä kautta vahvistamaan opiskelijan valmiutta suorittaa ammatillinen tutkinto suomen tai ruotsin kielellä.

Opetushallitus kiinnittää huomiota esitysluonnoksen sivulla 17 olevaan viittomakieltä koskevaan kohtaan, jossa todetaan, että viittomakielet (suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli) eivät vielä kuulu yleisen kielitutkinnon kielivalikoimaan. Opetushallituksen hallinnoimassa yleisten kielitutkintojen järjestelmässä on tehty vuosia kehittämistyötä alan toimijoiden kanssa suomalaisen viittomakielen liittämiseksi yleisten kielitutkintojen järjestelmään. Viittomakielen sisällyttämisestä yleisiin kielitutkintoihin on tehty myös selvitys vuonna 2012¹. Viittomakielen sisällyttäminen on ollut myös yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan käsittelyssä pitkään, ja toimikunta on puoltanut tätä tavoitetta. Suomalaisesta viittomakielestä on myös julkaistu taitotasojen kuvaimet ja arviointikriteerit². Suomenruotsalaisen viittomakielen osalta vastaavaa pohjatyötä ei ole tehty. Viittomakielten liittäminen tutkintojärjestelmän kielivalikoimaan edellyttää järjestelmää koskevien säädösten päivittämistä.

Opetushallitus katsoo, että kielitaitoedellytyksestä poikkeamista koskevien säännösten tulisi olla sisällöltään täsmällisiä ja yksiselitteisiä. Yleisten kielitutkintojen järjestäjiltä Opetushallitukseen tulleen palautteen mukaan kielitutkinnon suorittamista edellytetään joskus myös henkilöiltä, joilla ei kuitenkaan ole tutkinnon suorittamiseen edellytyksiä. Tällöin kyse on erityisesti terveydentilaan tai aisti- tai puhevamman liittyvistä haasteista. Haasteet koskevat myös luku- ja kirjoitustaidottomia. Edes suullisen kielitaidon tutkinnon suorittaminen ei onnistu luku- ja kirjoitustaidottomalta, koska tehtävänannot ovat kirjallisia. Yleisten kielitutkintojen järjestäjien mahdollisuudet järjestää testejä poikkeustilanteissa ja poikkeavissa olosuhteissa ovat rajalliset.

Pääjohtaja

Minna Kelhä

Lakimies

Olli Korhonen

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Opetushallituksen asiantuntijajärjestelmässä.

ⁱ <https://docplayer.fi/6988766-Selvitys-viittomakielen-sisallyttamisesta-yleisiin-kielitutkintoihin.html>

ⁱⁱ <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/yki/svk>